Vācijas zaļā pāreja 2026. gada rudenī - struktūras krīze ZIZIMM sektorā un tās mācības mūsu nozarei

Māris Liopa. Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Kamēr Vācijas elektroenerģijas sektors svin rekordus un atjaunojamā enerģija sasniegusi 56% no tīkla jaudas, Eiropas lielākās ekonomikas aizkulisēs risinās asa cīņa par zemes izmantošanas, mežsaimniecības un lauksaimniecības nākotni. Mūsu nozarei šis Vācijas piemērs kalpo kā agrīnais brīdinājums - klimata politika, kas ignorē meža apsaimniekošanas ekonomisko realitāti un dabas spēku robežas, nonāk strupceļā.

ZIZIMM sektora paradokss - no oglekļa piesaistītāja par emisiju avotu

Vācijas Federālais klimata aizsardzības likums uzliek par pienākumu zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektoram līdz 2045. gadam pastāvīgi piesaistīt un uzglabāt 40 miljonus tonnu CO_2 ekvivalenta. Tomēr realitātē Vācija piedzīvo dramatiskas klimata pārmaiņu sekas, kas sagrauj šos birokrātiskos aprēķinus.

Saskaņā ar autoritatīvā Tīnenas institūta 2026. gada aprēķiniem, Vācijas ZIZIMM sektors vidēji posmā no 2027. līdz 2030. gadam nevis piesaistīs oglekli, bet gan kļūs par neto emisiju avotu. Kopš 2017. gada ilgstošie sausuma viļņi, karstums un mizgraužu invāzija, kas īpaši skārusi egļu monokultūru audzes, ir iznīcinājuši milzīgas mežu platības. 2026. gada pavasara un vasaras ekstremālais sausums izraisīja rekordlielu mežu ugunsgrēku skaitu – dega vairāk nekā 580 000 hektāros, kas mežus no dabiska sabiedrotā pārvērta par masīvu CO_2 piesārņotāju.

Mums Latvijā ir konsekventi jāatgādina politikas veidotājiem, ka "uz papīra" uzrakstītie piesaistes mērķi nepasargā mežu no katastrofām un kukaiņu invāzijas. Tikai aktīva, adaptīva apsaimniekošana un investīcijas klimata izturīgās audzēs spēj nodrošināt reālu oglekļa bilanci.

Izejvielu deficīts un koksnes izmantošanas ierobežojumi

Vācijas kokrūpniecības asociācija - HDH - šogad ir ļoti skaļi cēlusi trauksmi par vācu valdības centieniem pastiprināt mežsaimniecības ierobežojumus. Vides ministrija virza programmas "dabisko oglekļa piesaistītāju stiprināšanai", kas praksē nozīmē saimnieciskās darbības ierobežošanu un mežu platību atstāšanu "pirmatnējai dabai".

Vācu kokrūpnieki uzsver, ka mežsaimniecības ierobežošana kritiski samazinās vietējās koksnes pieejamību. Tas notiek laikā, kad Vācija jau tā patērē vairāk koksnes, nekā saražo - vidēji 1,5 m^3 uz iedzīvotāju pretstatā 0.5 m^3 pasaulē. Ierobežojot mežizstrādes apjomus, tiek tieši apdraudēta ilgtspējīga koksnes būvniecība, kas ir galvenais veids, kā oglekli ilgtermiņā "ieslēgt" būvkonstrukcijās. Vienlaikus Vācijā līdz pat 60% lapu koksnes joprojām tiek sadedzināti tiešai enerģijas ieguvei un malkai, kas nedod nekādu pienesumu ilgtermiņa oglekļa uzglabāšanas fondā.
Latvijā mums ir stingri jāiestājas pret koksnes ieguves “demonizāciju”. Meža apsaimniekošanas aizliegumi nevis glābj klimatu, bet pārvieto koksnes importu uz valstīm ar zemākiem vides standartiem, vienlaikus atņemot kokrūpniecībai un būvniekiem vietējo, atjaunojamo resursu.

Lauksaimniecība starp bioloģiskajiem mērķiem un ekonomisko realitāti

Lauksaimniecības zeme aizņem 51% no Vācijas teritorijas, un šis sektors šogad atrodas smagā krīzē, ko nosaka gan daba, gan nodokļu politika.

Kopš jūnija vidus piedzīvotais katastrofālais sausums ir izdedzinājis augsni, radot milzīgus zaudējumus graudkopībā un lopbarības sagādē. Ģeopolitiskā saspīlējuma dēļ pieaugušās minerālmēslu un degvielas cenas ir nostādījušas zemniekus uz maksātnespējas sliekšņa. Vācijas mērķis līdz 2030. gadam panākt, ka 20% no visas lauksaimniecības zemes tiek apsaimniekoti ar bioloģiskajām metodēm, šobrīd stipri atpaliek no grafika - tas svārstās ap 10-11% robežu. Lai gan lauksaimniecības tiešās emisijas (metāns, slāpeklis) tehniski samazinās ražošanas apjomu krituma dēļ, augsnes kvalitāte un purvāju nosusināšanas sekas turpina radīt siltumnīcefekta gāzes.

Zemes izmantošanas efektivitāte ir jāsabalansē ar pārtikas drošību. Klimata regulas nedrīkst kļūt par soda mehānismu, kas

piespiež zemniekus atteikties no ražošanas, jo tas tikai palielinās importu no trešajām valstīm.

Ūdeņraža un zaļās enerģijas ietekme

Lai nogādātu ziemeļu vēja enerģiju uz dienvidu industriālajiem centriem, Vācija steidzamības kārtā būvē tūkstošiem kilometru jaunu augstsprieguma līniju un ūdeņraža pamattīklu. Šie projekti tieši šķērso privātos mežu un lauksaimniecības īpašumus, izraisot asus konfliktus par taisnīgām kompensācijām, zemes lietošanas tiesību ierobežojumiem un mežu izciršanu trašu vajadzībām.

Arī mums Latvijā jāpieprasa, lai jebkura nacionāla mēroga enerģētikas infrastruktūras attīstība tiktu veikta, pilnībā respektējot zemes īpašnieku tiesības un garantējot kompensācijas par viņu īpašumu izmantošanu.

Politiskā polarizācija - AfD un "Zaļo strādnieku" faktors

Klimata politika Vācijā ir zaudējusi sabiedrības atbalstu un kļuvusi par asu cīņas instrumentu vēlēšanās.

Labējā partija *AfD*, gūstot vēsturiskus panākumus reģionālajās vēlēšanās, atklāti pieprasa moratoriju sauszemes vēja turbīnu būvniecībai mežos un lauksaimniecības zemēs. Partija sola pilnībā atcelt CO_2 nodokli un subsīdijas, kas šobrīd kropļo zemes tirgu un mākslīgi dzen uz augšu meža un lauksaimniecības zemes nomas par labu zaļās enerģijas attīstītājiem.
Tikmēr 2026. gada 10. oktobrī Berlīnē notikušie zaļā sektora darbinieku protesti iezīmē jaunu posmu – valdība sāk samazināt subsīdijas mazajiem zaļajiem projektiem, lai pārvirzītu budžetu militārajām un vispārējās ekonomikas stimulēšanas vajadzībām. Tas nozīmē, ka valsts atbalsts mežu atjaunošanai un agroekoloģiskajām programmām kļūs arvien ierobežotāks.

Ko mēs varam secināt?

Mums, iespējams, ir jāizmanto arī Vācijas Tīnenas institūta dati, lai pierādītu mūsu ministrijām un Briseles institūcijām, ka mežs nevar būt "bezmaksas CO_2 sūklis", kas nosegs rūpniecības un transporta nesamazinātās emisijas. Ja mežu piemeklē kataklizmas, tas tiek tas tiek atstāts satrūdēšanai liegumu dēļ, visi teorētiskie klimata plāni sabrūk. Latvijā visas iespējamās problēmas ir jāpatur prātā. Mēs jau redzam gan Gaujas Nacionālā parka situāciju, kad

kukaiņu bojātās audzes neļauj izvākt, bet atstāj tās kā invāzijas perēkļus, gan neatlaidīgi meklējot (un atrodot) pieaugušās mežaudzes, kuras varētu aizliegt izstrādāt un atstāt satrūdēšanai “bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai” un, attiecīgi, “pētījumiem”. Šobrīd Latvijā mirusī koksne jau ir 23,8 kubikmetri uz vienu hektāru, kas ir ļoti augsts rādītājs.

Vācijas koksnes deficīts un mežu veselības sabrukums pierāda, ka saimnieciskās darbības aizliegumi un "totāla mežu saglabāšana" nepasargā to no mizgraužiem un klimata stresa. Arī Latvijā jāpieprasa finansējums aktīvai mežu pielāgošanai un plašai meliorācijas sistēmu renovācijai, nevis “nekā nedarīšanai”, kā to vēlas panākt agresīvākās ekohistēriķu grupas, kas ne par ko neatbild un atbildību neuzņemas.

Mums aktīvi jāatbalsta koksnes virzība ilgtermiņa produktos un būvniecībā, tādējādi aizstājot CO_2 ietilpīgo betonu un tēraudu, vienlaikus samazinot mazvērtīgas koksnes tūlītēju sadedzināšanu enerģētikā. Par to tiek runāts gadu desmitiem, bet joprojām šeit “padomju betonpieeja” prevalē kā LPSR laikos.

Jebkura Briseles “zaļā regula” – dabas atjaunošana, bioloģiskā lauksaimniecība utt.utjp. - drīkst realizēties tikai un vienīgi balstoties brīvprātības principos un ar ekonomiski atbilstošām, godīgām kompensācijām zemes un meža īpašniekiem, lai novērstu lauku reģionu atpalicību, depresiju un emigrāciju, ko piedzīvojām 2008 - 2012.gadam, kad tikai šajā laika posmā vien aizbrauca projām no dzimtenes gandrīz 200 000 Latvijas iedzīvotāju…